

x

Studium Generale

MAGAZINE 15

ONDERZOEK
Studeren in
coronatijd

MUST-SEES
Zes
wetenschappelijke
verhalen die je
niet mag missen

EXTREEM GEDACHTEGOED

‘Radicalisering komt en gaat in golven’

Interview met Beatrice de Graaf

Universiteit Utrecht

Inhoud

4

Dromen over morgen

Voorwoord

6

Radicalisering is van alle tijden

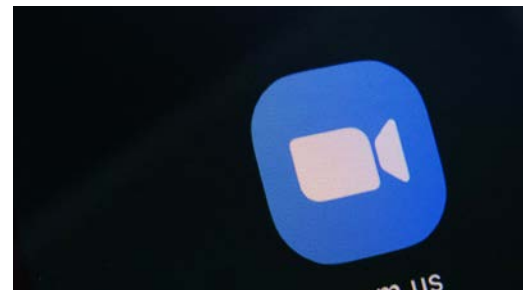
Interview met Beatrice de Graaf

12

Science Sessions

Over onderwerpen die ons allemaal aangaan

14

Dagboek van een coronajaar

Een persoonlijke terugblik

18

Wist je dat?

Acht inzichten uit de wetenschap

22

Fantaseren over de toekomst van werk

Over ruimte en tijdsdruk

28

Must-sees

De meest verrassende verhalen van het afgelopen seizoen

32

Je hebt weerstand, weerstand en weerstand

Wie of wat houdt de duurzame transitie tegen?

36

‘Ik denk liever nog niet over de toekomst na’

Studeren in coronatijd

42

Nieuwe podcasts

Voor in de zomer

Voorwoord

Dromen over morgen

“Er is steeds minder nodig om steeds meer te voelen.” Deze zin van dichter Ester Naomi Perquin uit een column in de *Groene Amsterdammer* beschrijft perfect wat dit coronajaar teweegebracht. Alles wat ineens niet meer kon, de afwezigheid van wat ooit normaal was – iedereen werd er op de een of andere manier door geraakt. Positief of negatief. Ook het team van Studium Generale.

In het afgelopen jaar hebben we uit een aanvankelijk gevoel van verlies iets moois proberen te maken. Ja, er waren teleurstellingen over lockdowns en avondklokken. Meebewegen met de waan van de dag werd ineens belangrijker dan vooruitkijken. Maar door het enthousiasme van wetenschappers om ook op camera hun verhaal te vertellen, en het minstens zo gretige digitaal aanwezige publiek, spoelde die bittere smaak toch snel weer weg. Wie had gedacht dat discussies in de YouTube-chat zo levendig en waardevol konden zijn?

In april gingen onze deuren voor studenten al een beetje op een kier. Bij het speciale testevent ‘Generatie Lockdown’ mochten we 300 bezoekers ontvangen. Geroezemoes, applaus, wat hadden we dat gemist. Er gaat niets boven programmeren voor volle zalen! Gelukkig gaat de wereld de komende tijd voor iedereen steeds verder open. Zoals de komende weken bij de serie ‘Door de ogen van de natuur’ waarin wetenschappers je vertellen over de wonderen van de natuur – en dat ín de Botanische Tuinen Utrecht! En dus durven we ook weer te dromen van

een najaar, vol mooie gesprekken met jullie in de zaal.

Tot die tijd geeft dit 15^e digitale magazine je een inkijkje in het mooiste van het afgelopen, bijzondere jaar. Met artikelen over hoe om te gaan met extreem gedachtegoed, en het doorbreken van de weerstand tegen duurzame vooruitgang. Verder selecteerden we onze favoriete opnames met bijzondere inzichten. Wist je bijvoorbeeld dat het verhaal *Frankenstein* eigenlijk ‘grijselijk’ feministisch was voor de tijd waarin het uitkwam? En chronische eenzaamheid net zo slecht is voor je als het roken van vijftien sigaretten per dag?

Tot slot wil ik jullie graag ‘Het nachtkastje van’ tippen, een nieuwe podcast van Studium Generale. Op hun bedrand spreken we wetenschappers over hun inspiratiebronnen. Ideeën, helden of objecten die ze altijd bij zich dragen en zomaar op hun nachtkastje zouden kunnen liggen. Droom je met ze mee?

Tot snel!

Namens team Studium Generale,

JESSIE WAALWIJK
Programmamanager

Interview

Radicalisering is van alle tijden

In de serie ‘Hoe krijgen we vat op extreem gedachtegoed?’ onderzochten we hedendaagse radicalisering. Samen met terrorisme-expert prof. dr. Beatrice de Graaf kijken we terug op deze reeks. Wat neemt ze mee? “Radicalisering komt en gaat in golven. Dat klinkt bijna als een soort mantra, maar het is echt waar.”

TESSA DE VRIES
Programmamaker

Ik spreek [Beatrice de Graaf](#) (UU) een dag na de laatste avond in de serie, waarin ze samen met psycholoog prof. dr. [Kees van den Bos](#) (UU) en operationeel wijkagent [Rogier Donk](#) (Politie Utrecht) coronaradicalisering onder de loep nam. “Een woord dat eigenlijk nog helemaal niet bestond toen wij de serie vorig jaar aan het ontwikkelen waren, al signaleerden we als onderzoekers wel dat er rondom

die complotten en coronaprotesten iets gaande was. Toen niet veel later een nieuw dreigingsbeeld terrorisme van de Nationaal Coördinator Terrorisme en Veiligheid uitkwam, waarin de aanhoudende coronaprotesten al zorgelijk werden gezien, had iedereen het er ineens over.”

Samen met jihadisme en rechts-extremisme wordt de dreiging van coronaradicalisering als aanzienlijk beschouwd. Met andere woorden, een terroristische aanslag in Nederland vanuit een van deze drie groepen is voorstelbaar volgens de NCTV. Zo ontstond dit drieluik: “Het is goed om bij iets dat zo dynamisch is als radicalisering, iets wat zo onderhevig is aan grote gebeurtenissen zoals het einde van het kalifaat en de huidige pandemie, met wetenschappers en experts in kaart te brengen wat op dit moment nou precies die dreiging is,” aldus De Graaf.

Op deze vraag is geen makkelijk antwoord te formuleren. Want hoe schep je orde in de brede waaier van radicalisering die de wereld nu kent? “Rechts-extremisme is hyper-individueel”, benadrukte journalist en rechtsextremisme-expert dr. **Nikki Sterkenburg** tijdens de tweede avond bijvoorbeeld, die voor haar recent uitgekomen boek *Maar dat mag je niet zeggen* tientallen extremisten interviewde. En ook radicaliseringsexpert **Najib Tuzani** (NTA) vertelde tijdens het gesprek over IS en de staat van het jihadisme dat iedere jihadist anders is en er daarom geen eenduidig recept bestaat voor deradicalisering. Om nog niet te spreken van de versplinterde groep die de NCTV achter de noemer coronaradicalisering schaaft. Als hedendaags radicalisering zo veelzijdig is, hoe krijg je er dan vat op?

RADICALISERING IS VAN ALLE TIJDEN

Hoe veelkleurig het jihadisme, rechts-extremisme en coronaradicalisering ook zijn, volgens De Graaf zijn er wel degelijk overkoepelende patronen te herkennen. Iets waar ze als historicus een scherp oog voor heeft. “Er zijn drie punten die ik meeneem uit deze reeks,” vertelt ze. “Ten eerste dat radicalisering van alle tijden is en dat het komt en gaat in golven. Dat klinkt bijna als een soort mantra, maar het is echt waar.”

Ze legt uit: “Je hebt ideeën en trends die *sticky* zijn en die dat niet zijn. Op een gegeven moment was bijvoorbeeld het links-revolutionaire gedachtegoed uit en hield de Duitse terreurgroep de *Rote Armee Fraktion* ermee op. Waarom hielden ze ermee op? Omdat de muur was gevallen en de ideologie van het communisme het had afgelegd tegen het marktdenken. Eenzelfde patroon zie je nu ook bij het jihadisme. Bin Laden is uitgeschakeld, Al Qaida heeft zijn zin niet gekregen, en de Islamitische Staat bleek het heilige kalifaat niet te zijn. Dat is wel degelijk een domper voor de wereldwijde jihadistische beweging.” Terwijl de golf van jihadistisch terreur juist wat lijkt af te zwakken, wordt het rechts-extremisme door de diensten aangemerkt als een grote nieuwe dreiging. “In Amerika zijn de meeste aanslagen op dit moment van rechtsextremistische snit en Amerika is vaak ons voorland.” Het feit dat radicalisering komt en gaat in golven, betekent dus ook dat je het tijdig kan herkennen en er iets aan kan doen.

PERFECT STORM

Een tweede punt om mee te nemen: radicalisering moet je begrijpen op drie niveaus. De Graaf: “Het individuele niveau waarbij je kijkt naar de drijfveren van een persoon. Het groepsniveau waarbij je onderzoekt wat er met een groep mensen gebeurt wanneer ze zich als een kudde of een zwerm op het internet gaan manifesteren. En tot slot heb je het grote overkoepelende macroniveau.” Kijk bijvoorbeeld naar de bestorming van het Capitool in Amerika: “dat heeft in Europa ook geleid tot een soort echo-effect. Radicalisering is een soort *perfect storm* waarbij alle drie niveaus samenkomen.”

Wat hierbij van essentieel belang is, is het gevoel dat radicaliserende individuen niet alleen zijn. Integendeel zelfs, individuen gaan pas over tot geweld als ze het gevoel hebben te worden gesteund.

Met hoe meer mensen je bent, of denkt te zijn, hoe vaker je bereid bent grote risico's te nemen.

De Graaf: “Zelfs iemand als Anders Breivik die in 2011 op Utøya een aanslag pleegde waarbij 77 mensen om het leven kwamen, had echt het idee dat hij de voorhoede vormde van een grote beweging van extreemrechtse kruisvaarders die met hem in actie zouden komen. Of kijk bijvoorbeeld naar QAnon-aanhangers, veelal mensen die zich niet prettig voelen en op internet zoeken naar gelijkgestemden. Die voelen zich oprecht geborgen en omringd door liefde, en worden op die manier over de streep getrokken en radicaliseren verder.”

Risky shift heet dat ook wel binnen de psychologie. Met hoe meer mensen je bent, of denkt te zijn, hoe vaker je bereid bent grote risico's te nemen. “Een proces wat Kees van den Bos ook aanhaalde tijdens de avond over coronaradicalisering, en dat hij ook in zijn belangrijke studie, *Waarom mensen radicaliseren*, verder uitwerkt. Als je met een grote groep bent dan komen de primaire emoties eerder bovendrijven. Dan ga je niet meer genuanceerd zitten wikken en wegen, maar word je sneller een bende hooligans. Zo werkt het ook met het zwermgedrag van mensen op het internet, dat geeft radicalisering vandaag de dag ook echt een nieuwe dimensie.”

GAME CHANGER

En dat brengt ons bij het derde punt: de niet te ontkennen rol van sociale media. “Sociale media geeft echt een nieuwe slinger aan radicalisering en terrorisme.” Het is een *game changer*.

 David van Dam

De Graaf: “Daarom is het ook zo belangrijk om platforms die radicalisering en terrorisme aanwakken aan te pakken. Er is bijvoorbeeld heel veel tijd en geld gestoken in het ontbinden van jihadistische online platforms, wat voor een deel ook gelukt is. De online radicale beweging van mensen die zich aangetrokken voelen door jihadisme, die gerekruteerd worden, die geld geven, is gefragmenteerd en minder geworden. Hij is er nog wel, maar de slagkracht is echt een stuk minder dan op het hoogtepunt van het kalifaat. Toen hoefde je maar in te pluggen op het internet en je kreeg geld voor een enkeltje naar Turkije om vanuit daar verder te reizen. Voor mijn nieuwe boek, *Radicale verlossing*, sprak ik terrorismegetineerden die mij vertelden hoe simpel dat allemaal ging. Dat is nu gelukkig niet meer zo.” Maar het blijven opsporen van radicale netwerken online is ook heel ingewikkeld, benadrukt ze. “Deze mensen zitten op YouTube, Facebook, Telegram en ga zo maar door. Het wordt steeds ingewikkelder, en rechts-radicalen memes en gedachten sluipen steeds makkelijker de publieke ruimte en de hoofden van onze kinderen binnen. Dat legt Nikki Sterkenburg ook heel overtuigend uit in *Maar dat mag je niet zeggen*.”

Voor de ontwikkelingen van de afgelopen anderhalf jaar vindt ze zorgelijk. Want over wie hebben we het nou precies als er over coronaradicalisering gesproken wordt? “Het is niet een groepering die je kent, die je op de zwarte lijst kan zetten en waarvan je weet dat de kans groot is dat ze een grote aanslag plegen,” benadrukt ze. “Bij rechtsextremisme en jihadisme weet je dat soms nog wel enigszins. Je weet met wat voor soort groep je te maken hebt. Coronaradicalisering daarentegen kan echt overal en nergens zitten, het kan je buurvrouw zijn, je oma, je tante die op internet naar gelijkgestemden zoekt. Het is een waaier van allerlei verschillende groepen, personen en organisaties die zich manifesteren rondom de coronamaatregelen en de rechtstaat ondermijnen. Als je dat welbewust uitholt, en dat doen anti-vaxxers en complotdenkers, waar blijf je dan? Groeien mijn kinderen dan op in een wereld waarin mensen elkaar en kennis wantrouwen?”

HOOPVOL

Toch is De Graaf hoopvol gestemd. “Dat ben ik ook naar mezelf toe verplicht, al is het niet makkelijk met de enorme mate van protest, van wantrouwen en van dreigementen.” De hoop ziet ze vooral in de samenwerking met mensen uit het veld, met mensen van goede wil. Mensen zoals operationeel wijkagent Rogier Donk, voormalig gevangenisdirecteur **Yola Wanders**, of radicaliseringsexpert Najib Tuzani. “Als wetenschapper zet je concepten neer, als historicus zet je de ontwikkelingen en context neer en dan heb je mensen uit het veld nodig die naar dat perspectief handelen. Die er wat mee doen.”

“Ik vond het mooi wat Rogier heel nuchter benadrukte. Je kan er heel groots en ingewikkeld psychologisch over denken, maar uiteindelijk is het gewoon iets wat we niet willen hebben, zoals hij het zei. We willen niet mensen hebben die de open samenleving met geweld onder druk zetten. Dat willen we niet in criminelen hebben, dat willen we niet met discriminatie hebben en dat willen we ook niet met terrorisme hebben. En hoe voorkom je dat dan? Dat begint dicht bij huis en heel praktisch. Het waren bijvoorbeeld vaak de moeders die aan de bel trokken bij de politie over hun zoon of dochter die radicaliseerde en wilden uitreizen naar het kalifaat. Heel vaak zijn radicaliserende terroristen gestopt door vrienden en familie, die hen tegenhouden of gewoon bij de autoriteiten aan de bel trekken. En daarom is het wel heel belangrijk dat je gewoon zorgt dat je die open samenleving zo inricht, dat burgers het gevoel hebben dat ze bij de instanties terecht kunnen. Want democratie is iets wat je ook direct ter plekke met elkaar doet.”

Meer weten?

Kijk dan de reeks ‘Hoe krijgen we vat op extreem gedachtegoed?’ terug.

IS en de staat van het jihadisme

► Terugkijken

De terugkeer van rechts-extremisme

► Terugkijken

Radicalisering in coronatijd

► Terugkijken

Kijken!

Science Sessions

Wat doe je als je ineens geen publiek meer kan ontvangen? Toen de coronapandemie uitbrak bedachten we samen met TivoliVredenburg een nieuwe online serie: de Science Sessions. Actuele een-op-eengesprekken met wetenschappers over onderwerpen die ons allemaal aangaan. Wat doen we aan toenemende droogte? Waarom leidt een crisis vaak niet tot grote verandering? En hoe versterk je je veerkracht? Kijk ze hier allemaal terug.

Dit najaar gaan we verder met de Science Sessions in TivoliVredenburg. Nu mét publiek, op **7 oktober**, **28 oktober** en **25 november**. Houd onze website in de gaten voor informatie over de gasten.

Artikel

Dagboek van een coronajaar: een kijkje achter het beeldscherm

We leefden het afgelopen jaar van persconferentie naar persconferentie. Keer op keer werden we geconfronteerd met nieuwe maatregelen of juist versoepelingen. Zo ook het team van Studium Generale. Speciaal voor het magazine graaft Gary Sheikkariem diep in z'n geheugen. Hoe heeft hij het afgelopen jaar, als programmamaker, ervaren?

GARY SHEIKKARIEM
Programmamaker

Ken je van die mensen die een wandelend archief lijken te zijn? Verjaardagen, wereldrecords, data van historische gebeurtenissen, ze weten het moeiteloos op te lepelen. Ze zijn de sterspelers van je pubquizteam. Nou, zo iemand ben ik dus niet. Terugblikken op het afgelopen coronajaar is voor mij dan ook niet

gemakkelijk. En wellicht voor jou ook wel niet. Want wanneer begon het ook alweer precies? Wat was onze eerste reactie als programmteam? En wat betekende het voor de programmering?

Het staat me eerlijk gezegd niet zo helder meer voor de geest. Bovendien, hoe moet ik terugkijken op een jaar dat nog lang niet voorbij voelt? Natuurlijk, het vaccinatietempo in Nederland neemt toe en we boeken hoopvol onze vakantie in het buitenland. Maar volgens mij heeft niemand de illusie dat we er al zijn, dat het echt allemaal voorbij is.

Momenteel is ons team druk bezig met de najaars-programmering. En net als een half jaar geleden is er nog veel onduidelijkheid. Zit er straks publiek in de zaal? Onder welke voorwaarden? En hoe houden we jullie op de hoogte over die onzekerheid? We zitten voor mijn gevoel dus nog midden in corona, voor een echte terugblik is het te vroeg. Maar ik besef me wel dat de afgelopen periode ons veel heeft opgeleverd. Noem het houvast of lichtpuntjes, het zijn zaken die mij bij zullen blijven.

HET ANTWOORD WAS 'JA'

Studium Generale is er om wetenschappers een podium te geven om hun perspectief op maatschappelijke ontwikkelingen te delen. Het voelt

als een bevestiging van ons werk dat er ook midden in een pandemie behoefte was aan wetenschappelijke ideeën, inzichten en verhalen. Natuurlijk over corona en alles daaromheen, maar ook over andere onderwerpen. Zoals de najaarsseries over **geweld** of **evolutie**, en de voorjaarsserie over **extreem gedachtegoed**.

Regelmatig vroegen onze sprekers of het publiek wel zat te wachten op een (digitale) lezing, in een tijd dat we allemaal aan het thuiswerken waren, voor de kinderen moesten zorgen en overspoeld werden door corona-updates. Het antwoord was 'ja'. Juist in een tijd dat je wereld kleiner wordt, is er een sterke behoefte aan prikkels. Verrassende inzichten, gesprekken die je aan het denken zetten, inzichten die vragen oproepen. Of gewoon de oproep om naar buiten te gaan en weersfenomenen te fotograferen, zoals we aan de deelnemers van de **Weerchallenge** vroegen. Het enthousiasme dat we terugkregen van publiek en wetenschappers was een enorme motivatie.

ONLINE INTERACTIE

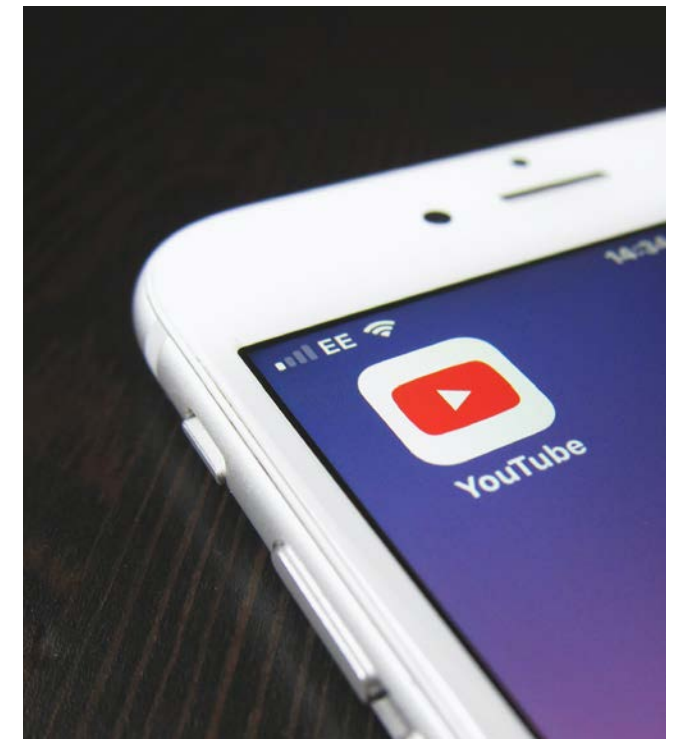
Het merendeel van ons programma namen we al op en was direct thuis te volgen via een livestream. Wat dat betreft leek de overgang naar een (bijna) volledig online programma niet heel groot. Toch moesten daar scherpe keuzes gemaakt worden. Gebruik je Vimeo of YouTube? Hoeveel camera's hebben we nodig? En hoe zorg je dat het publiek op een makkelijke manier vragen kan blijven stellen? We zijn heel blij dat ons publiek zich in de chat roert. Kijkers reageren niet alleen op de wetenschappers, maar ook op elkaar, wat in de zaal toch net wat moeilijker is. Die onderlinge interactie inspireert ons weer verder te denken over hoe we de discussie in de zaal straks nog beter op gang kunnen krijgen. Hoe schep je de voorwaarden voor een prikkelende uitwisseling van ideeën?

HET COLLECTIEVE BREIN

Een van de leukste onderdelen van mijn werk als programmamaker zijn de lunches met collega's. Het moment van de dag dat alle onderwerpen de revue passeren: discussies over de actualiteit, het delen van leestips en de laatste modetrends, het analyseren van documentaires en natuurlijk het maken van de slechtste grappen. Die momenten zijn niet alleen belangrijk voor mijn werkplezier maar leiden ook vaak tot programma-ideeën.

Ik sta er nog steeds van versteld hoe we die wisselwerking in de huidige situatie met elkaar op een andere manier weten in te vullen. Van reflectieve sessies waarin we het vak van programmamaker uitdiepen tot online thuiskookworkshops: ook op afstand lukt het om ons collectieve brein wakker te houden.

Ik denk niet dat wij hierin uniek zijn, maar het maakt onze prestatie niet minder bewonderenswaardig. Bijvoorbeeld als ik erover nadenk hoe onze stagiairs het de afgelopen twee seizoenen hebben gedaan. Stagelopen vanuit huis is een heel andere ervaring dan stagelopen op kantoor. Het maakt me trots dat we er met elkaar een leerzame tijd van

weten te maken. Hetzelfde kan ik zeggen over Tessa, onze nieuwe collega die in het najaar van 2020 is begonnen. We hebben elkaar nauwelijks live gezien, maar dat heeft haar niet belemmerd een vliegende start te maken, met een aantal **prachtige podcasts** tot resultaat.

VOORUITKIJKEN

Is het coronajaar een jaar om snel te vergeten? Nee, dat denk ik niet. De afgelopen periode toont juist de kracht van het team, wat we doen en hoe we het doen. De nieuwe wegen die we noodgedwongen zijn ingeslagen bieden perspectief voor de toekomst. Voor corona kwam het steeds regelmatig voor dat we 'nee' moesten verkopen aan de deur omdat de zalen vol zaten. We weten nu dat thuis meekijken een volwaardig alternatief is. Het is niet meer alleen kijken, maar meedoen. En het bieden van prikkelende ideeën, inzichten en verhalen? Dat blijven we doen.

Wist je dat?

MALOU VAN NOORT
Student-assistent

...Onze ideeën over schoonheid leiden tot grotere sociale ongelijkheid?

Dit noemt socioloog dr. [Sylvia Holla](#) (Atria) het ‘*halo*-effect’: wanneer we mensen mooi vinden, schatten we ze hoger in op andere vlakken. Mogelijke gevolgen: een hoger salaris of een rijker sociaal leven. Maar hoe bekrompener ons beeld van schoonheid, hoe meer mensen er buiten de boot vallen. Openbreken dus, die nauwgezette schoonheidsidealen!

► [Bekijk de video](#)

...Chronische eenzaamheid net zo slecht is voor het lichaam als het roken van vijftien sigaretten per dag?

Dat blijkt uit onderzoek naar biologische en fysiologische verschillen op groepsniveau bij mensen die chronische eenzaamheid ervaren, vertelt gezondheidswetenschapper dr. [Maaïke Verhagen](#) (RU). Hun afweersysteem werkt bijvoorbeeld anders. Chronische eenzaamheid is een serieus probleem en verdient meer aandacht. “Erover praten is een mooi begin.”

► [Lees het artikel](#)

...Het verhaal ‘Frankenstein’ eigenlijk griezelig feministisch was voor de tijd waarin het uitkwam?

In dit horrorverhaal verwoordde auteur Mary Shelley haar kritiek op een wereld gedomineerd door mannen met hun wens om met technologie het leven te beheersen. Die kritiek houdt volgens mediawetenschapper dr. [Dan Hassler-Forest](#) (UU) nog altijd stand: “Frankenstein houdt de samenleving van nu een spiegel voor.”

► [Bekijk de video](#)

...Kanker vermoedelijk nooit een geneesbare ziekte wordt, zoals tuberculose of malaria?

De kans is groter dat kanker een chronische ziekte wordt, waar we langdurig mee te maken zullen hebben. Dat houdt in dat zorg en onderzoek anders moeten: minder gericht op het genezen, meer op leven met ziekte. Een behoorlijke uitdaging, volgens internist-oncoloog dr. [Ingrid Desar](#) (Radboudumc). Vooral als je kijkt naar de zware emotionele en fysieke wissel die de ziekte trekt op patiënten.

► [Bekijk de video](#)

...Sommige vleesetende dino's waarschijnlijk koerden als een tortelduif?

Paleontologen maakten op basis van CT-scans van een gevonden schedel een dinokeelgat na. Ze bliezen er wind doorheen en hoorden... gekoer. Voor paleontoloog prof. dr. [Anne Schulp](#) (UU) geen heel grote verrassing, want we weten al langer dat dinosauriërs voorouders van vogels zijn. Het onderzoek geeft mooi aan hoe nieuwe technologieën onze kennis van een ver verleden vergroten.

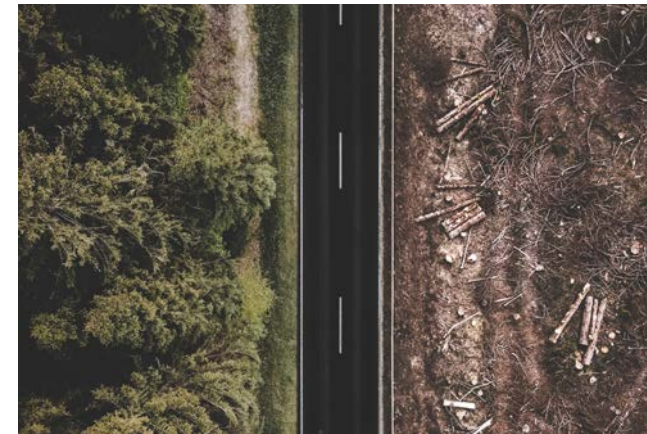
► [Bekijk de video](#)

...Zelfs experts de zelflerende modellen in de kunstmatige intelligentie niet meer begrijpen?

Maar we gebruiken ze toch, want ze komen met ideeën en oplossingen waar mensen nooit op hadden kunnen komen. Sterker nog: omdat we zelflerende modellen niet kunnen sturen, werken ze zo goed, zegt computationeel linguïst dr. [Dieuwke Hupkes](#) (FAIR Parijs). “Modellen worden niet beperkt door ons, ze kunnen hun eigen oplossingen vinden.”

► [Bekijk de video](#)

...De afname van biodiversiteit zo snel gaat, dat de veerkracht van de planeet en haar ecosystemen daar niet tegenop kan?

Evolutie duurt namelijk honderden jaren, legt prof. dr. [Merel Soons](#) (UU) uit. Intensieve landbouw en overexploitatie zorgen echter in een razend tempo voor een afname van biodiversiteit. Daardoor verdwijnt de natuurlijke leefomgeving van veel plant- en diersoorten, die zich niet snel genoeg kunnen aanpassen om te overleven.

► [Bekijk de video](#)

...Dat oorlogen vaak aanjagers zijn van belangrijke technologische ontwikkelingen?

De sterrenkunde heeft daar volgens wetenschaps-historicus dr. [David Baneke](#) (UU) flink van geprofiteerd. Zo leidde de ontwikkeling van de radiotechniek in de Tweede Wereldoorlog tot de radioastronomie. Telescopen werden gevoeliger en brachten onbekende objecten, zoals quasars en zwarte gaten, in het vizier.

► [Bekijk de video](#)

Artikel

Fantaseren over de toekomst van werk

In een unieke serie theatrale talkshows onderzoeken Studium Generale en het Nieuw Utrechts Toneel de toekomst van werk. Met het afgelopen seizoen twee gasten: politicoloog en planoloog prof. **Maarten Hajer** (UU) en socioloog prof. **Tanja van der Lippe** (UU). Wat zagen zij in hun glazen bol?

ERWIN MAAS
Programmaker

In de winter van 1928 begon de Britse econoom John Maynard Keynes aan een kort essay, getiteld: 'De economische mogelijkheden voor onze kleinkinderen'. Hij voorspelde een zonnige en welvarende toekomst voor Europa en de Verenigde Staten. Onder invloed van technologische ontwikkelingen zou de levensstandaard over honderd jaar minstens verviervoudigd zijn.

Onze kleinkinderen, schreef hij, werken slechts 15 uur in de week, en zelfs dat zou misschien nog meer dan nodig zijn. De westerse mens heeft in 2028 dus niet langer een economisch probleem van schaarste, maar een vrijetijdsprobleem. Want hoe gaan we onze tijd besteden?

Wel blijkt dat we de afgelopen 25 jaar meer tijdsdruk zijn gaan ervaren. Zelfs in onze vrije tijd.

HET SMURFENDORP

Tot zo ver de utopie. Het is 2021. Keynes' stip op de horizon komt in zicht. Waar staan we nu? Over één ding had hij sowieso gelijk. Het welvaartsniveau in het Westen is zelfs meer dan verviervoudigd. Maar dat heeft zich niet vertaald in meer vrije tijd. En als je iemand tegenwoordig vraagt hoe het gaat, is het antwoord vaak 'druk, druk, druk'. Zijn we, ondanks Keynes' optimisme, drukker dan ooit?

Volgens socioloog Tanja van der Lippe is dat moeilijk te zeggen. In haar boek *Waar blijft mijn tijd?* onderzocht ze tijdsdruk in Nederland. Feitelijk zijn we niet veel drukker geworden dan pakweg 100 jaar geleden, maar wel blijkt dat we de afgelopen 25 jaar meer tijdsdruk zijn gaan *ervaren*. Zelfs in onze vrije tijd. Van der Lippe ziet drie ontwikkelingen: we *willen* zo veel dat het niet meer past; onder druk van onszelf en onze sociale omgeving vinden we dat we steeds meer *moeten*; en de komst van internet en smartphones maken dat we ook steeds meer tegelijk *kunnen*.

Om wat aan de toegenomen tijdsdruk te kunnen doen, moeten we volgens Van der Lippe erkennen dat het niet om een individueel probleem gaat, maar om een maatschappelijk probleem. "De oplossing ligt dus niet bij de stapels zelfhulpboeken die in de schappen liggen, maar in een collectief gesprek over wat voor toekomst we met z'n allen willen."

Van der Lippe probeert dat gesprek op gang te brengen door een aantal toekomstscenario's te schetsen. Als we op de huidige voet blijven doorgaan komen we misschien wel in een *rat race* terecht: een individualistische maatschappij waar het ieder voor zich is en druk zijn de standaard. Daartegenover staat het Smurfendorp, een wereld die lijkt op de toekomst die Keynes schetste in zijn essay: een maatschappij waar iedereen solidair is en er geen enkele prikkel is om meer te doen dan nodig. Tijdsdruk bestaat er simpelweg niet en er is veel vrije tijd. Moeten we meer richting het Smurfendorp?

WERKEN IS VOOR ROBOTS

Volgens Keynes zou automatisering uiteindelijk leiden tot de vrijwillige werkeloosheid die hij in zijn essay voorspelde en idealiseerde. Hij was niet de enige die zo'n geautomatiseerde toekomst voor zich zag. Vanaf eind jaren 50 werkte de Nederlandse kunstenaar Constant Nieuwenhuys aan Nieuw Babylon, een imaginaire stad waar de mens vrij zou zijn en al werk gedaan zou worden door robots. "Een stad van het spel als levensstijl," zegt Nieuwenhuys in een tv-interview uit de jaren 60, waarin creatief zijn het enige doel van de mens is.

Met Nieuw Babylon, een soort doolhof waar iedereen vrij in rond kon dwalen, zette hij zich af tegen de stedenbouw van toen, die vooral was gericht op arbeid, handel en industrie, en waar alles een heldere functie had. Volgens planoloog Maarten Hajer leven we nog altijd met de erfenis van die functionele stad. Denk aan het ideaal van de *smart city* waar tech-optimisten en beleidsmakers de laatste jaren zo enthousiast over zijn: een efficiënte

stad bestuurd door digitale informatietechnologie.

Nieuwenhuys' ontregelende kunst inspireert Hajer, die met zijn Urban Futures Studio probeert bij te dragen aan het verbeelden van de toekomst. Natuurlijk is Nieuw Babylon een utopie, en niet een heel realistisch toekomstscenario. Maar wat Nieuwenhuys volgens Hajer wel scherp laat zien, is dat de manier waarop we de ruimte om ons heen inrichten, veel zegt over ons als maatschappij, en de normen en waarden die er gelden.

Hajer is bang dat de nadruk op efficiëntie, functionaliteit en het individu - die ook kenmerkend is voor de *ratrace* die Van der Lippe schetst - ten koste gaat van het ongeordende van de stad en daarmee ook de sociale cohesie. Wie met de auto over de snelweg naar kantoor of fabriek reist en weer terug, komt zelden iemand anders tegen. Wat doet het met een samenleving als we niet meer weten hoe we een fysieke ruimte moeten delen?

SOCIAAL TOEKOMSTDENKEN

Je zou kunnen zeggen dat Keynes in zijn toekomstvoorspelling te veel vertrouwde op technologische vooruitgang. Automatisering en robotisering hebben de mens meer welvaart gebracht, maar onze productie- en consumptiedrift zijn we er niet door kwijtgeraakt. We ervaren tijdsdruk en richten onze levens en maatschappij zo in om die driften zo goed mogelijk te kunnen faciliteren.

Volgens Hajer en Van der Lippe kunnen we ons beter afvragen wat voor toekomst we willen, in plaats van er blind op vertrouwen dat technologie ons een goede toekomst gaat brengen. Wat vinden we als samenleving belangrijk? Hoe willen we onze tijd besteden? En dan daar naartoe werken.

Vervolg

Op 12 oktober en 23 november vervolgen we ons onderzoek naar de toekomst van werk. Live in TivoliVredenburg. Houd onze website in de gaten voor de laatste programma-updates.

sg.uu.nl

De Futuristen – Heerst er in de toekomst minder tijdsdruk?

► Terugkijken

De Futuristen – (Nooit meer) werken in de stad van de toekomst?

► Terugkijken

Must-sees

NIENKE DE HAAN
Programmamaker

Elk jaar zijn er een paar wetenschappelijke verhalen waar we niet over uitgepraat raken. We selecteerden de meest verrassende van het afgelopen seizoen. Over het ontstaan van de milieubeweging, het bijzondere werk van een forensisch arts, en discriminatie in de zorg.

Hoe we een tweede 'silent spring' kunnen voorkomen

Bioloog Rachel Carson zette met haar boek *Silent Spring* (1962) de gevolgen van het grootschalige gebruik van pesticiden op de kaart. De bestseller bracht een internationale milieubeweging op gang die de wereld zou veranderen. Milieukundige dr. Jerry van Dijk (UU) vertelt waarom Carsons boek 60 jaar later nog steeds onverminderd relevant is. Waarom kijken? Van Dijk schetst een prachtig beeld van een veranderende tijdsgeest, legt bloot waar huidige knelpunten liggen en sluit af met een bijzonder inkijkje in innovatieve oplossingen voor het huidige intensieve landbouwsysteem.

► Nu kijken

De psychische stoornis als netwerk van symptomen

De DSM-5 is dé leidraad voor behandelaars in de mentale gezondheidszorg: lijstjes met symptomen die bepalen welk stoornislabel je krijgt. Volgens psychometricus prof. dr. Denny Borsboom (UvA) moet het anders. Zijn onderzoek laat zien dat psychiatrische stoornissen geen geïsoleerde ziektes zijn en vaak niet één onderliggende oorzaak kennen. Hoe nu verder? Met behulp van wiskundige modellen probeert Borsboom in kaart te brengen hoe symptomen, persoonlijke eigenschappen en leefomstandigheden samen het verloop van een stoornis bepalen. Wat betekent dat voor de behandeling?

► Nu kijken

Hoe reconstrueer je een moord?

Om een goede reconstructie te maken van een sterfgeval mag de rechercheur geen enkel spoor over het hoofd zien. Maar op een plaats delict zijn ook sporen te vinden die compleet irrelevant zijn. Hoe waardeert de forensisch expert de juiste sporen? In deze bijzondere dubbellezing gaan forensisch arts en patholoog Bart Latten (NFI) en rechtspsycholoog prof. Christianne de Poot (HvA/VU) samen op moordonderzoek. Hoe stel je als forensisch arts de doodsoorzaak vast? Wat zijn smoorsporen? En waarom zien rechercheurs soms de meest voor de hand liggende aanwijzingen over het hoofd? Een absolute *must-see* voor de liefhebber van misdaadverhalen.

► Nu kijken

De evolutietheorie voor mensen met haast

De invloedrijke filosoof Daniel Dennet noemde het “het beste idee dat iemand ooit heeft gehad.” De evolutietheorie. Veel mensen denken dat die begon en eindigde in het hoofd van het Charles Darwin. Maar ook de evolutietheorie moest evolueren. In deze lezing vertelt evolutiebioloog dr. [Edwin Pos](#) (UU) hoe Darwins voorgangers al heel dicht bij het grote idee waren. En dat Darwin het niet zonder ze had gekund. Pos praat je in een klein uurtje helemaal bij over de theorie der theorieën. Hoe zat het ook alweer?

► Nu kijken

Hoe kaartenmakers de wereld in kaart brachten

Oude wereldkaarten zijn voor historisch-cartograaf dr. [Marco van Egmond](#) veel méér dan slechts een mysterieus relikwie uit vervlogen tijden. Als geen ander weet hij hoe de kaartenmakers van vroeger hun wereld in beeld brachten, welke technieken ze gebruikten, en welke keuzes er schuilgaan achter het maken van een kaart. Aan de hand van hardnekkige en welbekende mythes over kaarten, vertelt hij over de ontwikkelingen in de geschiedenis van de cartografie. Die geschiedenis leert ons niet alleen over het vakmanschap en de gebreken van de kaartenmakers van vroeger, maar ook over de manier waarop we naar kaarten van nu kijken.

► Nu kijken

We moeten het hebben over discriminatie en racisme in de zorg

In de discussie over discriminatie en racisme bleef de gezondheidszorg tot nu toe buiten schot. Tijd om dat te veranderen, vindt kinderarts dr. [Jamiu Busari](#) (MU). “Ik ben twintig jaar stil gebleven, maar nu is er een kans gecreëerd om er iets van te zeggen.” Samen met huisarts prof. dr. [Maria van den Muijsenbergh](#) (Radboudumc) en hoofddocent biomedische wetenschappen dr. [Gönül Dilaver](#) (UU) praat hij over racisme en discriminatie in de medische wereld. Een indringend gesprek over vooroordelen in de behandelkamer, de witte man als norm in wetenschappelijk onderzoek, en waarom zo veel geneeskundestudenten van kleur de eindstreep van hun studie niet halen.

► Nu kijken

Artikel

Je hebt weerstand, weerstand en weerstand

Het klimaatalarm loeit. Maar de transitie naar een duurzamere wereld verloopt te langzaam, waarschuwen experts. Belangrijke knelpunten staan een omslag in de weg. In de lezingenreeks ‘[Weg van de weerstand](#)’ vertelden zes onderzoekers wat volgens hen de impasse in stand houdt.

NIELS TJOONK
Programmamedewerker

Je zou de transitie naar een duurzamere wereld kunnen vergelijken met de moeilijkste groepsopdrachten uit het tv-programma *Wie is de mol?* Net zoals de transitie zijn de spellen geheel nieuwe uitdagingen; geen van de deelnemers heeft ze ooit eerder gespeeld. De kandidaten moeten optimaal samenwerken om het doel te bereiken.

Maar door de aanwezigheid van de mol, een onzichtbare, te betrappen tegenstander, ligt sabotage altijd op de loer. Het gevolg van die weerstand: onderling wantrouwen, stress en botsende belangen.

Zes wetenschappers uit verschillende disciplines analyseerden in de lezingenreeks **Weg van de weerstand** het spel van de transitie. We vroegen hen uit te leggen wie of wat een duurzamere wereld in de weg staat. Wat schreven de wetenschappers in hun mollenboekje?

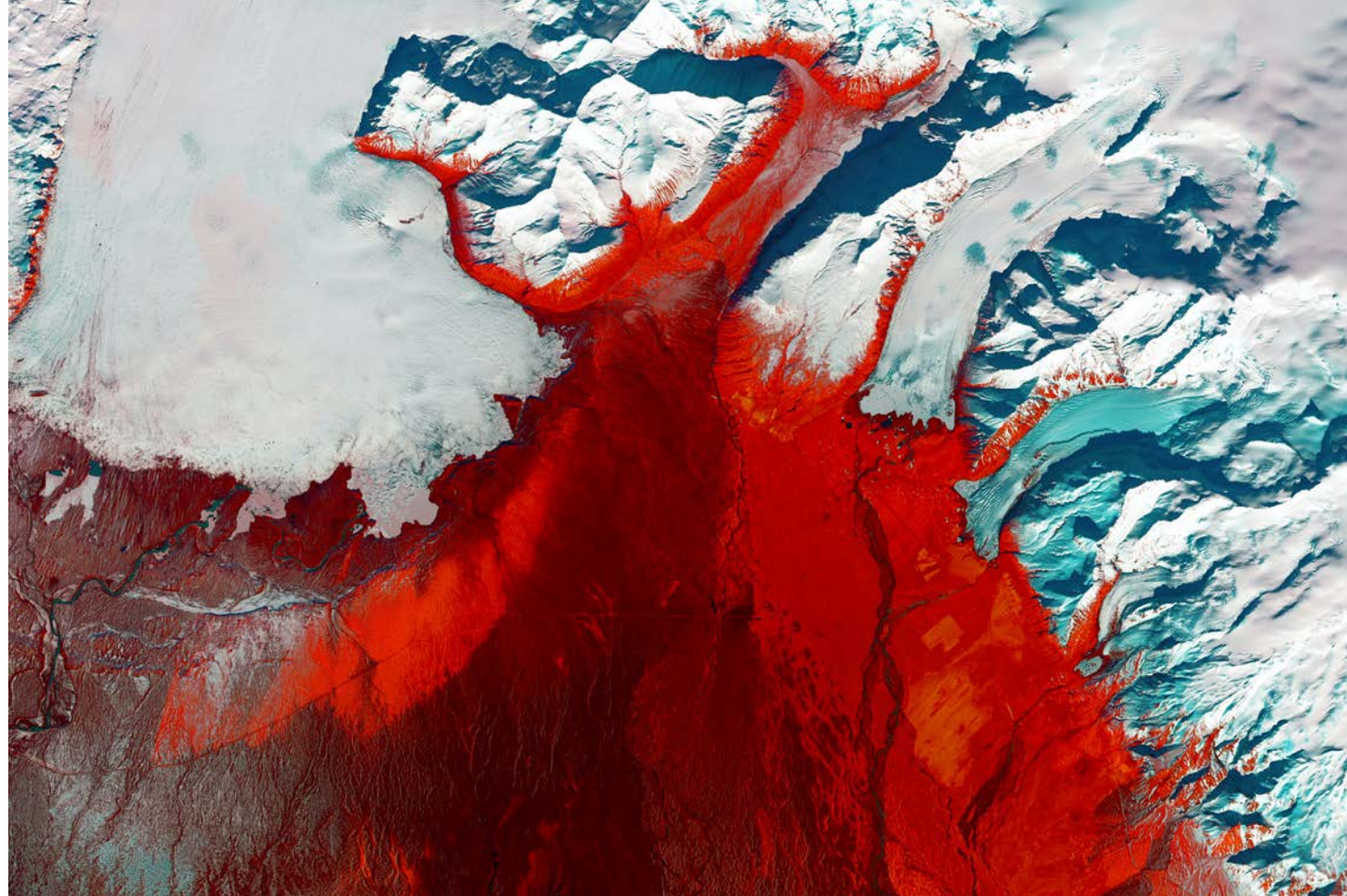
KLIMAATONTKENNERS, DE SABOTEURS?

In de jacht op wie de duurzaamheidstransitie tegenwerken zijn klimaatontkenners en twijfelzaaiers een makkelijke prooi. Met hun onnavolgbare complottheorieën halen ze wetenschappelijke feiten onderuit. Maar volgens interdisciplinair socioloog dr. **Jaron Harambam** (KU Leuven) moeten we complotten niet zomaar als ‘wappies’ wegzetten. Voor zijn promotieonderzoek had hij diepgaande gesprekken met tientallen complotaanhangers. Stuk voor stuk waren hun kritieken uniek. Het wegzetten van deze kritieken is begrijpelijk volgens Harambam, maar het werkt contraproductief. Alleen begrip voor deze ongenoegens leidt tot een betere samenwerking.

DE GROTERE MACHTEN

Het zijn eerder de grotere machten in onze maatschappij die de huidige impasse in stand houden. Politicoloog dr. **Herman Lelieveldt** (UU) vertelde in zijn lezing hoe het naoorlogse adagium van ‘zo veel mogelijk productie voor zo weinig mogelijk geld’ de landbouw nog steeds in haar greep houdt. Zowel boeren, consumenten als de aarde zijn daar het slachtoffer van. De oplossing ligt volgens Lelieveldt bij de politiek, die bijvoorbeeld boeren zou kunnen belonen voor duurzame grondbewerking.

Hoewel de illegale dierenhandel de afgelopen tijd vanwege corona even in de aandacht stond, zijn stropers en smokkelaars voor ons normaal gesproken een ver-van-mijn-bed-show. Ook de EU kijkt voor de oplossing van wilde dierenhandel vaak naar betere handhaving in tropische landen, vertelt criminoloog dr. **Daan van Uhm** (UU) in zijn lezing. Volgens hem wordt het tijd dat de EU de hand in eigen boezem steekt. Het aanbod van beschermde

diersoorten op de zwarte markt mag dan wel voor het grootste gedeelte uit verre landen komen, het is vaak de Europese vraag naar wilde dierproducten (zoals kaviaar en reptielen) die de prijs opdrijft en zo stroperij stimuleert. Handhaving begint dus in Europa.

HET RECHT SPREEKT

Maar wat als de politiek en bedrijven niet genoeg doen om de natuur te redden? Dan kun je naar de rechter gaan, bewezen Urgenda en Milieudefensie. Zij boekten allebei belangrijke overwinningen tegen respectievelijk de Nederlandse staat en Shell. Volgens jurist mr. dr. **Laura Burgers** (UvA) weerspiegelen deze klimaatrechtszaken een bredere trend in het rechtssysteem: de erkenning van het belang van de natuur zelf. In de klimaatzaak van Urgenda beargumenteerden de pleiters dat de mens recht had op een leefbare omgeving, en de staat de plicht had meer te doen tegen CO2-uitstoot. De natuur is hier een mensenrecht: ze wordt beschermd in dienst van de mens. Burgers wijst ook op een andere,

parallele trend die steeds zichtbaarder wordt in het recht: de natuur als rechtspersoon. Dat wil zeggen: de natuur, een van de slachtoffers die continu het onderspit delft in klimaatverandering, heeft dan *eigen* rechten en heeft niet alleen gebruikswaarde voor de mens. Zo kan een rivier het recht krijgen om schoon te zijn, of een diersoort om te blijven bestaan. Maar ook hier stuiten we op weerstand. En misschien terecht, zegt Burgers, maar we kunnen niet onverholven vast blijven houden aan het idee dat de mens gescheiden is van de natuur.

DIEPGEWORTELTE OVERTUIGINGEN

Het beschermen van de natuur was ook een centraal thema in het verhaal van antropoloog dr. **Genner Llanes Ortiz** (LEI). Economische progressie lijkt het aan de onderhandelingstafels te winnen van de natuur, en dat is ook zo in landen als Peru en Ecuador. Een vervuילend mijnbedrijf dat winst oplevert, krijgt daardoor macht over een Inheemse gemeenschap die van origine stagnatie handhaaft. Ondanks mooie beloftes blijft het uitputten

van natuurgebieden lonken. Maar simpelweg mijnbedrijven aanwijzen als schuldige werkt niet, want ook de groene industrie neemt junglegebieden over voor windmolenparken en zonnepaneelvelden. Volgen Llanes Ortiz moeten we eerst af van de diepe overtuiging dat groei goed is, voordat het zal lukken onze natuur te behouden.

Ecologisch econoom prof. **Julia Steinberger** (University of Lausanne) weet ook hoe moeilijk het is om diepgewortelde overtuigingen los te laten. Ze illustreerde aan de hand van flitsende reclames hoe de auto-industrie de verkoop van zwaarvervuilende SUV's blijft stimuleren door ze verbinden met avontuur, privacy en veiligheid. “*But no one actually needs a SUV,*” stelt Steinberger. Onze maatschappij wordt niet beter van snelle en grote auto's, maar ons verlangen naar wat ze vertegenwoordigen is simpelweg te groot. Slechte zaak, zegt Steinberger. En bovendien eentje waarbij de rijke autokoper die zwaar in de minderheid is, opnieuw zorgt voor de meeste vervuiling.

GEEN WANHOOP

Als je goed kijkt zit in elke weerstand zo'n diepgewortelde overtuiging verborgen. Andermans frustratie kun je gewoon negeren (Harambam), productiegroei kent geen prijs (Lelieveldt), enkel de verkoper is verantwoordelijk voor illegale handel (Van Uhm), natuur heeft geen stem in de rechtszaal (Burgers).

De weerstand is dus dieper en sterker dan gedacht, en bovendien niet zo makkelijk op te lossen als de spellen in *Wie is de mol?*. Toch zag geen van de sprekers de zin in van wanhoop. “Het gaat om kleine stapjes,” vertelt Llanes Ortiz, “en je mag elke overwinning vieren.”

Artikel

‘Ik denk liever nog niet over de toekomst na’

Het was een zwaar jaar voor studenten. In een levensfase waar je gewoonlijk je blik verruimt, was de bewegingsvrijheid ineens beperkt. Wat doet dat met jonge mensen? Stagiair Eline Kraaijenvanger onderzocht hoe het met studenten gaat.

ELINE KRAAIJENVANGER
Stagiair

Het is niet makkelijk om te studeren in een pandemie. Onderwijs volgen studenten vooral online, in die kamer van 10m² waar ze ook eten, films kijken en slapen. De kroegen en bioscopen zijn gesloten, dus van dat bruisende studentenleven blijft niet veel over. Vrienden en studiegenoten zien ze al maanden alleen via een scherm, met een ommetje hier en daar. En de toekomst wordt met elke nieuwe persconferentie onduidelijker. Niet bepaald de Beste Tijd van je Leven dus.

Jongeren worden doorgaans gezien als veerkrachtig en flexibel. En daarom gaan we eraan voorbij dat ze ook kwetsbaar kunnen zijn. Juist in deze vormende fase van hun leven lopen ze door de coronamaatregelen belangrijke mijlpalen mis: een introductietijd, stagelopen of op kamers gaan. Wat doet dat met deze groep? Om deze vraag te beantwoorden, ging ik in gesprek met studenten, wetenschappers en experts. Op zoek naar persoonlijke verhalen, wetenschappelijke verklaringen en nuttige tips.

UIT BALANS

Volgens een [onderzoek van het Interstedelijk Studenten Overleg](#) geeft 1 op 3 studenten hun leven in coronatijd een zware onvoldoende. Ze voelen zich gestrest omdat ze veel zorgen hebben over hun studie, hun mentale gezondheid en de toekomst. Studentepsycholoog [Jerre Mijnaerends](#) (UU) beaamt dit: “Wat ik vooral zie is dat deze pandemie de problemen waar jongeren al langer mee lopen verergert.” Dat is niet gek, want de studententijd is een periode waarin veel verandert. Dit kan onrust en onzekerheid met zich meebrengen, en die gevoelens vormen een goede bodem voor stress.

Die stress is niet per se erg, legt neurowetenschapper [Milou Sep](#) (UMC Utrecht) uit: “Stress hoort bij het leven en is eigenlijk iets positiefs, want het zorgt ervoor dat je goed om kan gaan met een uitdagende situatie.” Maar, een gezond stresssysteem is dynamisch; het gaat op de juiste momenten aan en uit. Na een periode van stress hoort ontspanning te volgen. Door de coronamaatregelen worden de mogelijkheden om te ontspannen steeds beperkter; je raakt uit balans. Gelukkig bestaan er online heel wat lijstjes met tips om stress tegen te gaan. De belangrijkste? Eet gezond, beweeg genoeg en wees een beetje liever voor jezelf.

“Vanaf de lockdown in oktober ging het slechter. Winter gecombineerd met niks kunnen doen heeft wel zijn tol geëist. Het voelt heel onrustig, alsof je leven een beetje stil staat. Ik heb geleerd dat ik echt een mensen-mens ben. Ik wil heel graag onder mensen zijn en het liefst ook zo veel mogelijk verschillende mensen; ik houd van de verschillende interacties die je met verschillende mensen kan hebben.”

Student Nine

DIGITALE KNUFFEL

Een groot deel van het studentenleven speelt zich af vanachter een scherm. Na een hele dag online onderwijs, heeft niemand nog de behoefte aan een online spelletjesavond met die vrienden van de middelbare school. Wanneer ik studenten vraag waar ze zich zorgen over maken in deze tijd, dan noemt 24% eenzaamheid en isolatie. Een [onderzoek van ResearchNed](#) onder ruim 11.500 studenten toont aan dat studenten die online onderwijs volgen vooral elkaar missen. “We leven allemaal in een sociale bubbel, en corona maakt het nóg kleiner en beperkter,” vertelt stadssocioloog prof. dr. [Beate Volker](#) (UU), die onderzoek doet naar vriendschapsnetwerken. Ze stelt ons gerust en vertelt dat dat niet per se erg is voor de vriendschap zelf: “dat is het mooie van vriendschappen, ze zijn vergevingsgezind, onbaatzuchtig en dynamisch.”

Maar, evolutionair gezien is het wel slecht nieuws. “Als individuen los door de natuur lopend hebben we nog nooit goed gefunctioneerd, dus het is een illusie om te denken dat we dat nu wel kunnen,” legt biopsycholoog dr. [Peter Bos](#) (LEI) uit. Mensen zijn sociale dieren, en dus hebben we andere mensen nodig om ons goed te voelen. Letterlijk, want sociaal contact en intimiteit hebben allerlei positieve uitwerkingen op ons lichaam. Het verlaagt ons stressniveau, verhoogt onze gevoelens van geluk én heeft een positieve invloed op ons immuunsysteem. Je kan deze uitwerkingen zelf ook nabootsen: leen de kat of hond van een vriend voor een week, pak een oude hobby op of eet pure chocola. Al zullen deze opties natuurlijk nooit zo goed werken als een echte knuffel...

JONGEREN ZIJN FLEXIBEL, MAAR HET DUURT NU WEL HEEL LANG

Studenten kunnen gelukkig best wat hebben; ze zijn bijzonder veerkrachtig. Dat komt ook uit onderzoek naar voren, vertelt sociaalwetenschapper dr. [Gonneke Stevens](#) (UU): “Jongeren zijn zich bewust van de consequenties, maar zien corona echt als een tijdelijke situatie. Ze hebben een sterk vertrouwen

in de toekomst, *they just go with the flow*.” Toch is juist deze groep ook kwetsbaar, omdat ze nog volop in ontwikkeling zijn. En dat is iets wat snel over het hoofd wordt gezien, vindt neuropsycholoog dr. [Michelle Achterberg](#) (Erasmus SYNC lab). “Het beeld dat de media schetst, dat jongeren depressief zijn omdat ze niet kunnen feesten, is oneerlijk. Ze moeten veel ballen hooghouden, en ze maken zich zorgen om hun studie en de toekomst. Is mijn diploma straks evenveel waard? En wat is het effect van de crisis op de economie en het klimaat? Dit is de generatie die het straks moet oplossen,” aldus Achterberg.

“De pandemie heeft ervoor gezorgd dat ik veel thuis heb moeten zitten, mijn vrienden weinig tot niet heb kunnen zien ook niet meer goed heb kunnen sporten. Veel leuke evenementen zijn niet doorgegaan en het leven is wel echt een stuk saaier geworden. Ik wil weer zorgeloos afspreken met mijn vrienden, dat is echt mijn manier om stoom af te blazen.”

Student Bart

“Ik denk liever nog niet over de toekomst na. Ik heb een torenhoge schuld, een te dure kamer, de economie is naar de klote en ik ga waarschijnlijk nooit een huis kunnen kopen.”

Student Niels

AAN ALLES KOMT EEN BEGIN

Met elke prik en elke nieuwe versoepeling komt het einde van de coronacrisis langzaam in zicht. Want dát de pandemie zal eindigen, dat is een historische wetmatigheid, vertelt historisch letterkundige prof. dr. [Lotte Jensen](#) (RU). Het is namelijk niet de eerste keer dat we als mensheid te maken hebben met een epidemie. Elke eeuw heeft er een en ze verlopen vaak langs een vaste structuur. Toch zal het einde van deze coronapandemie net zo lastig vast te stellen zijn als het begin. Het blijkt namelijk niet alleen een medische ramp, maar kent ook grote maatschappelijke, economische en politieke gevolgen. En die zullen nog lang voelbaar blijven in onze samenleving. “De coronacrisis zal op iedere generatie een andere invloed hebben, maar ik twijfel er niet over dat iedereen het meeneemt naar de toekomst,” aldus Jensen.

“Het worden verhalen die we later aan onze kinderen vertellen.”

Student

Al met al hebben studenten het niet makkelijk gehad in de coronatijd. In de media staan ze bekend als de ‘coronageneratie’ of de tweede ‘verloren generatie’. Toch komt uit de verhalen die ik heb gehoord vooral naar voren hoe optimistisch, volhoudend en vindingrijk jongeren zijn. Hoe ze zich inzetten voor de maatschappij, hoe ze dag in, dag uit achter hun laptop kruipen om onderwijs te volgen en hoe ze aandacht blijven hebben voor de mensen om zich heen. Hoe ze inspiratie en ruimte vinden binnen de restricties. En zo blijkt dat deze generatie nog lang niet zo verloren is als gedacht.

Meer lezen?

Alle vijf blogs zijn hier te vinden:

sg.uu.nl >

Nieuwe podcasts voor in de zomer

De wilde wandel podcast

De wilde wandel podcast

Nietzsche, Rousseau, Kant, allemaal wandelden ze wat af. Waarom eigenlijk? Een podcast om te luisteren tijdens een wandeling van ongeveer een half uur. Zet je koptelefoon op, trek je loopschoenen aan ga op pad met botanisch filosoof Norbert Peeters.

► [Luister nu](#)

“Norbert Peeters brengt het verhaal heel prettig. Je kan er lekker bij mijmeren.”

“Een heerlijke podcast. Zo brengt niet alleen het zonnetje verlichting tijdens je wandeling.”

“Ik heb de podcast beluisterd met een wijntje op het terras. En ik kan je vertellen: hij werkt ook als wilde wijnpodcast.”

Liesbeth Woertman over een van haar grootste inspiratiebronnen:

“Ik wil eigenlijk door mijn verhaal laten horen dat het heel wonderlijk kan lopen in het leven. En dat je altijd, hoe beroerd je je ook voelt, moet zorgen dat je een luikje openhoudt in jezelf.”

Het nachtkastje van...

Een podcast over opmerkelijke inspiratiebronnen van wetenschappers. Korte verhalen over objecten, ideeën of personen die zomaar op het nachtkastje zouden kunnen liggen.

► [Luister nu](#)

Studium Generale

SG.UU.NL

Universiteit Utrecht